25 Ιανουαρίου 2021

Καλλιτέχνες του δρόμου (στην Κύπρο) μιλούν γι' αυτούς που καταστρέφουν τα έργα τους

/ Γενικά Θέματα

Η καταστροφή του έργου του Ιταλού Street Artist «Millo», στην Πάφο, ήταν η αφορμή να ανοίξει ένας μεγάλος δημόσιος διάλογος.

Το ζητούμενο, τώρα, είναι το ποια θα είναι η συνέχειά του.

Ένας καταιγισμός απόψεων, θέσεων και τοποθετήσεων και στο βάθος το έργο ενός καλλιτέχνη το οποίο μέχρι και την προηγούμενη ημέρα, ελάχιστοι γνώριζαν την ύπαρξή του. Πολλοί, όμως, ανεξαιρέτως, είχαν άποψη για τη σημαντικότητα και την αξία του, όταν έμαθαν πως καταστράφηκε.

Κάποιοι λένε πως η τέχνη έχει σκοπό να αφυπνίζει τα πλήθη, είτε εν τη παρουσία της είτε εν τη απουσία της, με την πρόσφατη πράξη να επιβεβαιώνει κάθε λέξη της πιο πάνω τοποθέτησης. Η καταστροφή του έργου του «Millo» προκάλεσε ένα πολύ ενδιαφέρον κύμα αντιδράσεων, στα social media, με τοποθετήσεις και αναλύσεις προερχόμενες από ένα πολυεπίπεδο κράμα ανθρώπων, με εκ διαμέτρου αντίθετο background. Κι αν πολλές απ’ αυτές δεν είχαν ουσία ή αντίκρισμα, το σημαντικό είναι που υπήρξαν και καταγράφηκαν ως τοποθετήσεις για την τέχνη, αόριστα και συγκεκριμένα.

Στην αντίπερα όχθη, ο ίδιος ο καλλιτέχνης που -κάθε φορά- καταθέτει το είναι του για να δημιουργήσει ένα έργο, γνωρίζοντας πως ο χρόνος ζωής του είναι περιορισμένος. Πώς, τελικά, όπως το έργο του έτσι και ο ίδιος παραμένει κάθε φορά ευάλωτος και τρωτός στις διαθέσεις του καιρού και των ανθρώπων για να τον καταστρέψουν, να τον αλλοιώσουν ή να τον βανδαλίσουν.

Τρείς καλλιτέχνες του δρόμου, που ζουν και δραστηριοποιούνται στην Κύπρο, με

αφορμή το ατυχές περιστατικό στην Πάφο εξομολογούνται στη CITY τις δικές τους στιγμές ευαλωτότητας, όταν δικά τους έργα καταστράφηκαν, αλλά και πώς η «μόδα» του street art έχει η ίδια καταστρέψει την ουσία της μοναδικής αυτής μορφής τέχνης.

Χρήστος Κακουλλή – CRS
Δυστυχώς, είχε καταστραφεί και ένα δικό μου έργο, με τίτλο «Εγκλωβισμένη αγάπη». Βρισκόταν στη Λαϊκή Γειτονιά της Λευκωσίας. Ο λόγος ήταν η ανακαίνιση του κτιρίου από τον ιδιοκτήτη. Θεωρώ όμως ότι το εν λόγω έργο θα μπορούσε να προστατευτεί, διότι με την παρουσία του θα πρόσθετε μια ωραία πινελιά στην επισκευασμένη οικοδομή.

> ***Όταν είσαι καλλιτέχνης του δρόμου περιμένεις να έχεις τέτοιου είδους απώλειες.***

Το να καταστρέφεται ένα έργο, οποιουδήποτε καλλιτέχνη, αφαιρεί ένα κομμάτι από την υπόστασή του. Για κάθε έργο μας καταθέτουμε ψυχική, σωματική και πνευματική κόπωση για να το ολοκληρώσουμε. Δεν τραβάμε απλώς δύο γραμμές με το σπρέι και φεύγουμε.

CIS

Όταν, όμως, είσαι καλλιτέχνης του δρόμου περιμένεις να έχεις τέτοιου είδους απώλειες. Στην κοινωνία που ζούμε η πνευματική καθίζηση οδηγεί ορισμένους ανθρώπους στην ηδονική απόλαυση του να καταστρέφουν πράγματα. Οτιδήποτε!

Σκοπός του κάθε καλλιτέχνη είναι με τα έργα του να επιτύχει την ηθική και πνευματική ανάπτυξη μιας κοινωνίας. Διότι ο καλλιτέχνης με τα έργα που παρουσιάζει στέλνει ορισμένα μηνύματα.

Γι’ αυτό και όπου αυτό είναι εφικτό προσπαθώ να επεμβαίνω και να διορθώνω αυτό που έχει καταστραφεί. Να το ξαναφέρνω στη ζωή. Αντιλαμβάνεστε, όμως, ότι αυτό δεν είναι εφικτό σε όλες τις περιπτώσεις είτε διότι κατεδαφίζονται κτήρια είτε διότι αλλοιώνεται η φυσική εικόνα στην οποία κατατέθηκε το πλαίσιο του έργου.

Το έργο « Εγκλωβισμένη αγάπη», για παράδειγμα, όταν καταστράφηκε, ξαναπήγα και τα έφτιαξα από την αρχή. Δεν υπάρχει δικαιολογία να καταστρέφει κάποιος ένα έργο του δρόμου, ειδικά δε όταν η ενέργεια είναι κακόβουλη, αυτό είναι απαράδεκτο.

Twenty Three

Έχω βιώσει την καταστροφή αρκετών έργων μου μέχρι σήμερα. Το πρώτο μου έργο καταστράφηκε το Πάσχα του 2013, όταν κάποια παιδιά αφαίρεσαν τη ξύλινη κορνιζά, που είχε γύρω του, για να βάλουν τα ξύλα στη λαμπρατζιά.

> ***Η διαφορά της τέχνης του δρόμου από το να τοποθετείς τα έργα σου σε μουσεία ή γκαλερί είναι ακριβώς αυτή η ευαλωτότητα των έργων.***

Όταν έμαθα και είδα τι είχε συμβεί, ήταν δύσκολο. Για να είμαι ειλικρινής, είχα θυμώσει αρκετά. Βοήθησε, όμως, στο να καταλάβω τις γκρίζες ζώνες του δημοσίου χώρου.

Ότι δηλαδή η καταστροφή των έργων μας, είναι αναπόσπαστο κομμάτι της δουλειάς που κάνουμε. Στην περίπτωση του Millo, ωστόσο, τα πράγματα ήταν διαφορετικά γιατί το έργο δημιουργήθηκε μέσα σε ένα συγκεκριμένο πλαίσιο και σε συνεργασία με το Δήμο Πάφου, επομένως είναι λογικό ο καλλιτέχνης να μην περιμένει πως το έργο του θα καταστραφεί.

Αν είσαι καλλιτέχνης του δρόμου, σιγά-σιγά συνηθίζεις την ιδέα αυτή, το αποδέχεσαι ότι μπορεί να συμβεί. Η διαφορά της τέχνης του δρόμου από το να τοποθετείς τα έργα σου σε μουσεία ή γκαλερί είναι ακριβώς αυτή η ευαλωτότητα

των έργων.

> ***Ο δημόσιος χώρος ανήκει σε όλους και είναι ένα πεδίο για ανοιχτό διάλογο.***

Γι’ αυτό και δεν επιστρέφω ποτέ για να διορθώσω κάτι που έχει καταστραφεί ή αλλοιωθεί από τον καιρό. Δεν το έκανα ποτέ μέχρι στιγμής. Πιστεύω πως μόλις τελειώσω ένα έργο ξεκινά η δίκη του ιστορία. Εξάλλου άφησα τοιχογραφίες σε διάφορες γωνιές του πλανήτη που πιθανότατα δεν θα επιστρέψω ποτέ ξανά εκεί.

Παρόλα αυτά δεν θεωρώ πως υπάρχει δικαιολογία για κάποιον να καταστρέφει κάτι που βρίσκεται σε δημόσιο χώρο, πόσο μάλλον ένα έργο τέχνης. Ο δημόσιος χώρος ανήκει σε όλους και είναι ένα πεδίο για ανοιχτό διάλογο.

Φίκος

Αφότου ενημερώθηκα από φίλους για το περιστατικό, διάβασα αρκετά θυμωμένα σχόλια στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Ως κάτοικος Κύπρου, αλλά και ζωγράφος-τοιχογράφος, ας μου επιτραπεί η κατάθεση μιας πιο ψύχραιμης άποψης πάνω στο θέμα.

> ***Είναι χρέος του καλλιτέχνη να μάθει εκ των προτέρων σε τι επιφάνεια πρόκειται να ζωγραφίσει.***

Η φθορά και το τέλος είναι μέσα στη ζωή. Αν το εν λόγω έργο δε σβηνόταν τώρα, θα φθειρόταν από μόνο του σε 2-3 χρόνια. Χρειάζεται πολύ καλή προετοιμασία, με ειδικό σοβά, ειδικά χρώματα και ειδικά βερνίκια για να αντέξει μια τοιχογραφία

τον κυπριακό ήλιο και την υγρασία της Πάφου. Τα υλικά αυτά δεν υπάρχουν καν στην Κύπρο, άρα θα έπρεπε να έρθουν με παραγγελία από το εξωτερικό. Το ερώτημα είναι: θα άξιζε τόσα έξοδα από το δημόσιο ταμείο μια απλή τοιχογραφία, στο πίσω μέρος ενός κτηρίου, που ούτε καλά-καλά φαινόταν; Εννοώ, για Street Art μιλάμε, όχι την Cappella Sistina…

Πυγμαλίων και Γαλάτεια, Πάφος 2016

Δε γνωρίζω αν ο τοίχος είχε υποκείμενα, ή ακόμα και φανερά προβλήματα, ήδη στη φάση της δημιουργίας της τοιχογραφίας (υποψιάζομαι πως είχε), αλλά επειδή το όλο θέμα ξεκίνησε από το ‘παράπονο’ του γνωστού street artist για το σβήσιμο του έργου του, θέλω να πω τα εξής: Είναι χρέος του καλλιτέχνη να μάθει εκ των προτέρων σε τι επιφάνεια πρόκειται να ζωγραφίσει. Αν κρίνει πως είναι ακατάλληλη και θα χρειαστεί σύντομα επιδιορθώσεις που θα θέσουν σε κίνδυνο το έργο, μπορεί είτε να αρνηθεί την πρόταση είτε να ζητήσει τη διευθέτηση των όποιων προβλημάτων τοιχοποιίας πριν την έναρξη της δημιουργίας του έργου. Φυσικά, μια τέτοια υπεύθυνη στάση αποτελεί σπάνια εξαίρεση, σε μια εποχή όπου ο έντονος ανταγωνισμός οδηγεί τους street artists στο να τρέχουν με φρενήρεις ρυθμούς από τον ένα τοίχο στον άλλο.

> ***Η Street Art είναι κάτι τόσο νέο και σπάνιο στην Κύπρο, που είναι λογικό να μην έχει προλάβει να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός που να επιβλέπει και να κατευθύνει ενέργειες όπως η δημιουργία μιας τοιχογραφίας.***

Απλά να δώσω ένα παράδειγμα της δικής μου εμπειρίας στην Πάφο: όταν με προσκάλεσαν να κάνω μια τοιχογραφία στην πόλη (‘Πυγμαλίων και Γαλάτεια’- Οκτώβριος του 2016) επέλεξα έναν τοίχο που είχε μια σχηματική αυτονομία, άρα μπορούσε να φιλοξενήσει όμορφα ένα ζωγραφικό θέμα, και ζήτησα από τον διοργανωτή το σοβάτισμα όλου του τοίχου, καθώς και το κλείσιμο ενός ανοίγματος που κάποτε λειτουργούσε ως παράθυρο. Βέβαια, το έργο δέχθηκε εξωτερική καταστροφή ήδη από τους πρώτους μήνες, λόγω ελλιπούς μέριμνας από τη διοργάνωση.

Μετά τον καλλιτέχνη, το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης, σαφώς, φέρει ο αμέσως εμπλεκόμενος διοργανωτής. Ας πούμε πως ο καλλιτέχνης δε νοιάζεται για την κατάσταση του τοίχου και το πόσο θα αντέξει το έργο του – γι’ αυτόν, η τοιχογραφία που θα κάνει, είναι απλά «μια ακόμα φωτό για το Instagram». Ο διοργανωτής, που συνήθως -και λογικά- είναι ντόπιος, δε θα έπρεπε να νοιάζεται για τον τόπο του; Δε θα έπρεπε να μεριμνήσει ώστε το έργο να ζωγραφιστεί σε μια, έστω, όσο το δυνατόν καλύτερα προετοιμασμένη επιφάνεια; Φυσικά.

Νομίζω πως είναι περιττό να πούμε πως ο ιδιοκτήτης δε μπορεί να φέρει καμία ευθύνη στην όλη ιστορία. Ούτε είναι αναγκασμένος να γνωρίζει από τεχνολογία υλικών, ούτε είναι δικό του χρέος να προνοήσει να λάβει μέτρα για τη μέγιστη διάρκεια του έργου, ούτε να αναγκαστεί να μπει σε επιπλέον έξοδα για το project ενός τρίτου. Δίνει τη συγκατάθεσή του να γίνει το έργο και αυτό είναι αρκετό. Αν αύριο το σπίτι του «μπάσει» υγρασία, έχει κάθε δικαίωμα να προβεί σε οποιεσδήποτε ενέργειες, προκειμένου να διασφαλίσει την ορθή λειτουργία του. Αλίμονο!

> ***Από όταν η Street Art έγινε «κουλ» (δηλαδή τα τελευταία 4-5 χρόνια), όλοι απαιτούν ένα κομμάτι από την πίτα της, και αυτή η πίτα, που είναι οι τοίχοι της πόλης, είναι περιορισμένη.***

Εδώ θα παρατηρήσει κανείς πως δε συμπεριλαμβάνω στους κύριους υπεύθυνους τον παράγοντα Πολιτεία. Όχι πως ο Δήμος δε θα έπρεπε να έχει καμία ευθύνη σε ένα project που φέρει τον τίτλο «Πάφος-Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2017» (βέβαια, το εν λόγω έργο έγινε για το Πάφος ’17; Αυτό δεν το έχω καταλάβει) αλλά, γενικά μιλώντας, η Street Art είναι κάτι τόσο νέο και σπάνιο στην Κύπρο, που είναι λογικό να μην έχει προλάβει να δημιουργηθεί ένας μηχανισμός που να επιβλέπει και να κατευθύνει ενέργειες όπως η δημιουργία μιας τοιχογραφίας. Στη Μόσχα, για παράδειγμα, έχουν πάει στο άλλο άκρο. Αντιμετώπισαν τόσο μεγάλο πρόβλημα με την ποσότητα και την ποιότητα της παραγωγής Street Art τα τελευταία χρόνια,

ώστε ο Δήμος αναγκάστηκε να λάβει ακραία μέτρα για τον περιορισμό της και πλέον, για να προχωρήσει μια τοιχογραφία, χρειάζεται να κατατεθεί πρόταση, η οποία θα περάσει από 7 διαφορετικές υπηρεσίες, και μάλιστα, μετά την ολοκλήρωση του έργου θα εξεταστεί αν πραγματοποιήθηκε ορθά.

Οι Ιέρειες της Αφροδίτης, Λευκωσία 2017

Το έργο κατεδαφίστηκε με σκοπό την επέκταση ενός παρακείμενου χώρου στάθμευσης

Για να προχωρήσω, όμως, λίγο παραπέρα το συλλογισμό μου: Θεωρούμε δεδομένο πως χρειαζόταν αυτή η τοιχογραφία στο συγκεκριμένο κτήριο;

Τι εννοώ: Πάει καιρός που δημοσίευσα στο instagram ένα άρθρο που, μπορώ να πω πως προκάλεσε αίσθηση στον κόσμο της Street Art, και έφερε τον τίτλο «Street Art, We Have a Problem!». Το άρθρο καταδεικνύει τα κακώς κείμενα της «μόδας-Street Art» η οποία τα τελευταία χρόνια τείνει να καταπίνει ολόκληρες πόλεις, δίχως κανένα έλεος. Βλέπετε, από όταν η Street Art έγινε «κουλ» (δηλαδή τα τελευταία 4-5 χρόνια), όλοι απαιτούν ένα κομμάτι από την πίτα της, και αυτή η πίτα, που είναι οι τοίχοι της πόλης, είναι περιορισμένη. Ο σκληρός ανταγωνισμός και -κακά τα ψέματα- η έλλειψη εικαστικής παιδείας (όλοι αυτοί οι «Street Artists» δεν είναι πάντα καλόγουστοι, σπουδαγμένοι και ταλαντούχοι) έχουν οδηγήσει σε μια άμετρη και μανιώδη παραγωγή που αναγκαστικά έχει ρίξει την ποιότητα της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Εδώ είναι που συγκρούεται η αρχαία τέχνη της Τοιχογραφίας με την απόγονο του Graffiti, τη Street Art.

> ***Η Street Art είναι μια τέχνη χωρίς κανόνες και ως τέτοια, είναι λογικό να υπόκειται στους νόμους της ζούγκλας-σύγχρονης πόλης***

Η τοιχογραφική τέχνη είχε πάντα ένα ρόλο συνεργατικό στη σχέση της με την αρχιτεκτονική. Από τους αρχαίους τάφους των Αιγυπτίων και των Ελλήνων, μέχρι τους Βυζαντινούς ναούς και τα σύγχρονα παλάτια της Δυτικής Ευρώπης, μια τοιχογραφία ακολουθούσε και αναδείκνυε την αρχιτεκτονική φόρμα. Η σημερινή Street Art επιβάλλεται και ακυρώνει την αρχιτεκτονική, εντάσσοντας μέσα σε ένα ζωγραφικό έργο παράθυρα, κολώνες, γείσα, εσοχές και εξοχές και κάθε άλλου είδους αρχιτεκτονικά μέλη, που ουδεμία οργανική σχέση έχουν με το ίδιο το έργο.

Εν κατακλείδι, η Street Art είναι μια τέχνη χωρίς κανόνες και ως τέτοια, είναι λογικό να υπόκειται στους νόμους της ζούγκλας-σύγχρονης πόλης. Ό,τι δίνεις, παίρνεις. Αν θέλουμε να μιλήσουμε για τοιχογραφίες, αυτό είναι ένα άλλο θέμα, πιο σύνθετο και πολυδιάστατο, και εκτός από γνώση, χρειάζεται και η προσμέτρηση πολλών παραμέτρων για το τι, πού, πώς πότε και ποιος.
Σε κάθε περίπτωση, θεωρώ το περιστατικό καλή αφορμή για να ξεκινήσει μια συζήτηση γύρω από την τέχνη στο δημόσιο χώρο, με την προϋπόθεση, όμως, αυτό να γίνει από αγάπη προς αυτήν, και όχι για λόγους πολιτικής έριδας.

Πηγή: city.sigmalive.com